

ÅRSRAPPORT 2023

OVERGREPSMOTTAKET I VESTFOLD

I 2023 var det en nedgang i antall henvendelser fra 2022 på 21%. Dette er første år med nedgang siden oppstart i 2005. Tallene for Vestfold viser at det er stor forskjell på antall henvendelser fra kommunene, sett i sammenheng med innbyggertall. Det er markant høyere antall henvendelser fra innbyggere i Sandefjord kommune, sammenlignet med de andre kommunene.

Nasjonal forskning viser økning av seksuell vold. Og i NOVA rapport nr. 11/23 «Vold og overgrep mot barn og unge» diskuteres det tre mulige tolkninger av den markante økningen i seksuell vold blant unge: faktisk økning i omfang, økning i rapporteringsvilje og en kombinasjon av faktisk økning og økt rapporteringsvilje. Rapporten argumenterer for at det kan ha blitt vanligere å oppleve seksuell vold i ungdomstiden, men at økningen først og fremst speiler en generell økt bevissthet blant unge om hva en seksuell krenkelse er. Det er derfor bekymringsfullt at antall henvendelser i Vestfold har gått så drastisk ned siden forrige år.

Overgrepsmottaket driftes av Sandefjord kommune og som vi ser er de fleste henvendelser fra innbyggere i Sandefjord. Det kan tolkes som at overgrepsmottaket er godt kjent i vertskommunen, men at overgrepsmottaket ikke har nådd ut med informasjon til innbyggerne og aktuelle instanser i de andre kommunene. I den nasjonale faglige retningslinjen for overgrepsmottak er det anbefalt «*For å sikre kjennskap til tilbudet og bidra til å senke terskelen for å ta kontakt, bør overgrepsmottak drive målrettet informasjonsformidling overfor befolkningen i sitt opptaksområde og øvrige deler av hjelpeapparatet.*» Informasjon om mottaket er tilgjengelig på nett og det er gjennomført ulike utadrettet informasjonsarbeid. Overgrepsmottakets personalressurser er knyttet til akuttundersøkelser og oppfølging, og det er svært begrensede ressurser til informasjonsarbeid.

Om overgrepsmottaket

Overgrepsmottaket i Vestfold gir tilbud til menn og kvinner fra fylte 14 år, som har vært utsatt for seksuelle overgrep og bor eller oppholder seg i Vestfold. Overgrepsmottaket bistår Sykehuset i Vestfold, barneavdelingen, ved behov i akuttundersøkelser på barn under 14 år.

Overgrepsmottaket har vært i drift siden 2005, og er et lavterskeltilbud som gis de som er utsatt for overgrep uavhengig av anmeldelse. Pasientene tilbys et helhetlig akutttilbud som består av medisinsk behandling i forhold til skade, graviditet og smitte, rettsmedisinsk undersøkelse og psykososial ivaretagelse. Tilbudet gis ved overgrepssykepleier med bistand fra lege på legevakt eller sykehuslege. I etterkant av akuttundersøkelsen gis pasienten tilbud om medisinsk - og psykososial oppfølging ved overgrepsmottaket.

Overgrepsmottaket driftes av Sandefjord kommune etter avtale med SiV HF, som finansierer tilbudet. Nåværende avtale for drift gjelder perioden 2020-2024.

STATISTIKK

Overgrepsmottaket tok imot 95 pasienter, derav 91 kvinner og 4 menn. Av de pasientene var 70 til akuttundersøkelse og 25 møtte første gang direkte til poliklinisk konsultasjon. Tre av akuttsakene omhandlet undersøkelse av barn under 14 år på barneavdelingen ved Sykehuset i Vestfold.

I 2023 var det 57% av pasientene fra akuttundersøkelsene som ønsket oppfølging ved overgrepsmottaket. Til sammen ble det gjennomført 373 polikliniske oppfølgingsamtaler i løpet av året.

I tillegg kom det 11 telefoniske henvendelser om seksuelle overgrep, som ble avsluttet med veiledning over telefon, videreformidlet til andre hjelpende instanser eller at pasienten ikke møtte til undersøkelse.

Alder

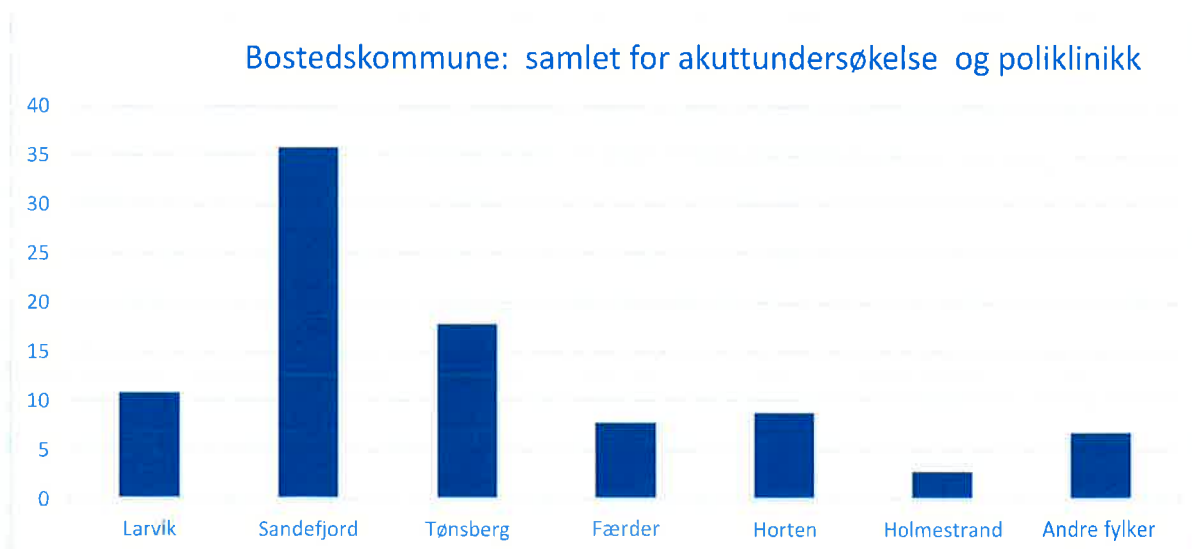
Det er flest personer over 18 år som henvender seg på overgrepsmottaket. Det var ingen eldre som henvendte seg i 2023.

Alder	Under 14 år	14 - opptil 16 år	16 -18 år	18-25 år	25-60 år	> 60 år
	3	11	16	33	32	

Bostedskommune

Tallene for Vestfold viser et det er markant forskjell på henvendelsene fra kommunene i forhold til antall innbyggere, der Sandefjord har blant annet over dobbelt så mange henvendelser enn fra innbyggere i Tønsberg og Larvik.

Nasjonale forskning viser økning av seksuell vold. Og i NOVA rapport nr. 11/23 «Vold og overgrep mot barn og unge» diskuteres det tre mulige tolkninger av den markante økningen i seksuell vold blant unge: faktisk økning i omfang, økning i rapporteringsvilje og en kombinasjon av faktisk økning og økt rapporteringsvilje. Rapporten argumenterer for at det kan ha blitt vanligere å oppleve seksuell vold i ungdomstiden, men at økningen først og fremst speiler en generell økt bevissthet blant unge om hva en seksuell krenkelse er. Det er derfor bekymringsfullt at antall henvendelser i Vestfold har gått ned og noen kommuner har så få henvendelser til mottaket.

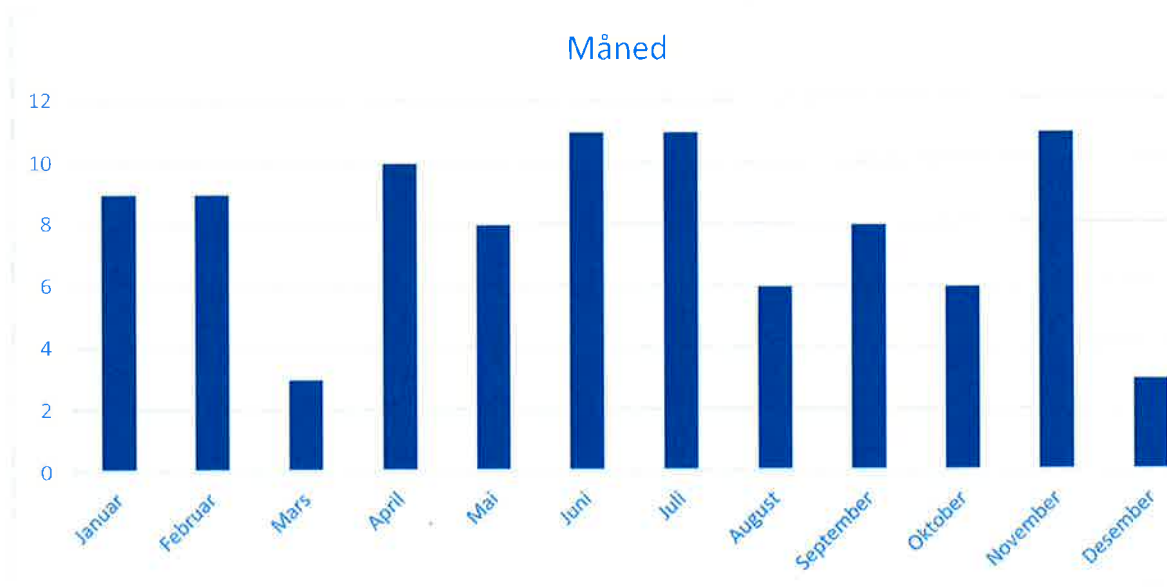
Undersøkelsessted

Overgrepsmottaket har egne rettsmedisinske rom på Sandefjord og Tønsberg legevakt. Pasienter fra de kommunen kommer til nærmeste undersøkelsessted eller hvor det er ledig rom.

Undersøkelsessted	Sandefjord	Tønsberg	Barneavd.SiV	SiV,	Overgrepsmottakets poliklinikk
	36	25	3	6	25

Fordeling av saker gjennom året

Variasjonene i månedene er ikke knyttet til kjente spesielle hendelser

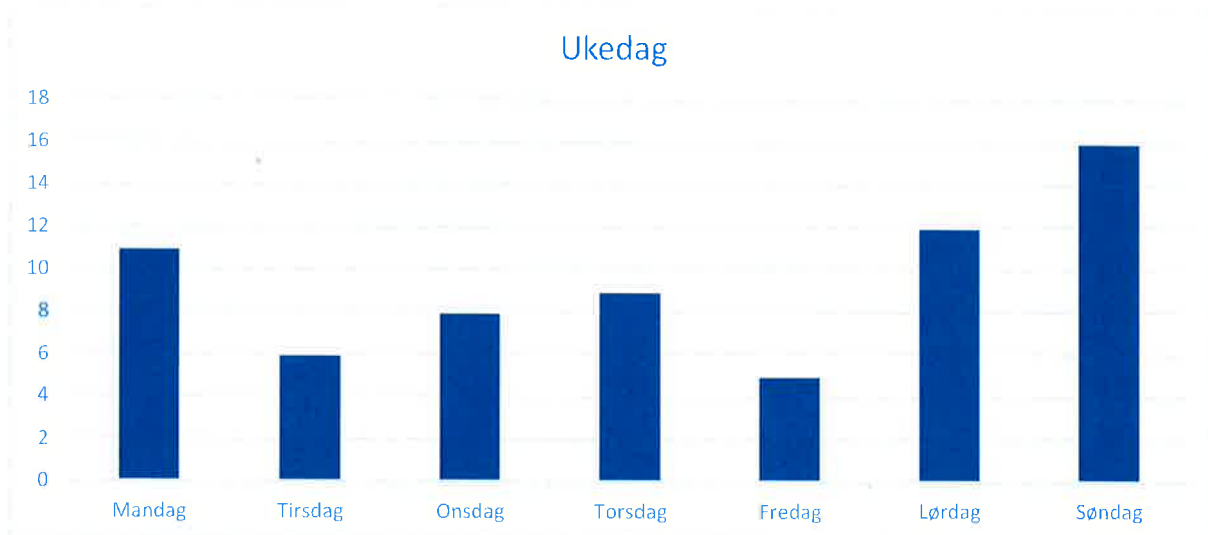
Tid fra hendelse til undersøkelse ved overgrepsmottaket

Innen 24 timer	Innen 1-3 døgn	Innen 4-7 dager	>7 dager	Poliklinikk	Barneavd.	Ikke oppgitt
42	12	8		25	3	5

Hovedtyngden av pasientene kommer innen første døgn. Det er positivt i forhold til både den rettsmedisinske undersøkelsen og mulighet for igangsetting av tidlig helsehjelp.

Henvendelser fordelt på ukedager

Det er 40 % av akuttundersøkelsene som skjer på helg.

Anmeldte saker

Per i dag er 25 akuttsaker, det vil si at 35 % er anmeldt. Saker anmeldes i hovedsak i etterkant så tallet vil sannsynlig stige.

Antall anmeldte saker er lavt. Årsakene til at overgrepsutsatte ikke anmelder er sammensatte og kan være utfordrende i forhold til psykisk belastning og involvering av venner og familie. Noen angir at de ikke ønsker å anmelde da de ikke tror at saken vil komme til rettslig behandling.

Rettsmedisinske erklæringer og sakkyndighet i retten

I anmeldte saker utarbeides en rettsmedisinsk sakkyndig legeerklæring på mandat fra politiet. Mottakets sakkyndige lege utarbeidet 30 erklæringer og 2 tilleggserklæring. Erklæringene kommer i etterkant av anmeldelse og kan derfor omhandle saker fra tidligere år. Erklæringene sendes til Den Rettsmedisinske Kommisjon (DRK) for kvalitetskontroll. DRK sine tilbakemeldinger på erklæringene er generelt positive, og det har kun bedt om to tilleggserklæringer på bakgrunn av denne kvalitetskontrollen. Legen har kontakt med politiets jurister og statsadvokater. Han har vitnet i 1 rettsak som sakkyndig.

Dokumentasjon fra oppfølgingen etterspørres i hyppigere grad av bistandsadvokater og politiet, så sykepleierne utarbeider rutinemessig dokumentasjon knyttet til dette.

Bemanning

Overgrepsmottaket har en stabil sykepleiergruppe, med 14 faste og 1 vikar, som i alt utgjør 3.36 årsverk, der 0,7 årsverk er knyttet til poliklinisk oppfølgingsarbeid. Overgrepsmottaket har 0,2 årsverk legeressurs, som brukes til medisinskfaglig ledelse og det sakkyndige rettsmedisinske arbeidet. Sykefraværet i 2023 var på 1.6 %.

Samtidskonflikter er når det kommer flere henvendelser samtidig. De siste årene er det innført økt bemanning på dager der statistikken viser at det er flere henvendelser samtidig. Det er dager som nyttårsaften, 17.mai og lørdager i sommermånedene. Det har gitt gode resultater og i 2023 var det ingen samtidskonflikter.

Oppfølging etter akutt undersøkelsen

Overgrepsmottaket tilbyr oppfølging både for medisinsk forhold som smitteforebyggende arbeid og psykososial oppfølging i form av støttesamtaler for bearbeidelse av krisereaksjoner. Det gis veiledning rundt anmeldelse og hjelp til koordinering/ kontakt med andre hjelpeinstanser. Antall samtaler gis ut fra behov, men med utgangspunkt i 4-6 samtaler i løpet av en 3-6 måneders periode. Overgrepsmottaket har førstekontakt med alle pasienter i forbindelse med oppfølging, der det avklares behov og individuell tilpasset oppfølging. For de pasientene som ikke valgte oppfølging ved overgrepsmottaket, har overgrepsmottaket koordinert og etablert oppfølging hos andre instanser som fastlege og kommunalt helsetilbud. Dette tilbudet er frivillig.

I 2023 var det 57 % av pasientene fra akuttundersøkelsene som ønsket oppfølging ved overgrepsmottaket med til sammen 373 polikliniske oppfølgingssamtaler. Det er stabilt fra 2022. Overgrepsutsatte er en sårbar gruppe som ofte synes det å komme til oppfølging kan være utfordrende. Mange timer flyttes på av pasientene eller pasienten unnlater å møte, noe som medfører bruk av mye tid på å etablere og holde kontakt med pasientene.

Opplæring og kompetanseheving:

Overgrepsmottaket i Vestfold har legger vekt på kompetanseutvikling, og ikke minst kvalitetssikring av mottakets arbeid slik at det er i samsvar med nasjonale veiledere, aktuell forskningskunnskap og internasjonale standarder. Alle sykepleierne har dagens tilgjengelige kompetanse/utdanning, samt mye intern opplæring.

Ivaretagelsen av kompetanseutviklingsbehovet i 2023

- Sykepleiere fra mottaket deltok på Bufdir sitt fagseminar om seksuell vold i krig og konflikt.
- Undervisning om rus i ungdomsmiljø, «Hva er populært nå?»
- Undervisning og øvelse i billedokumentasjon og skadedokumentasjon
- Dagsseminar for overgrepsmottakene i sørøst: tema oppfølging og juridisk perspektiv samtykke/ avverge.
- Veiledning i enkelt saker og gruppeveiledning
- Norsk rettsmedisinsk forenings fagdag om «Vold i nære relasjoner med spesielt fokus på æresdrap».
- Fagdag for Vestfold og Telemark arrangert av statsforvaltning og RVTS sør om « Negativ sosial kontroll og æres vold»
- Kurs om barnemishandling.
- Kurs om den vanskelige familievolden.
- Leder og medisinskfaglig ansvarlig lege har deltatt på Nasjonalt kompetansesenter for legevaktsmedisin (NKLM) sitt lederseminar og på NKLMs oppfølgingskurs.

Overgrepsmottaket har hatt samarbeidsmøte med Sevo Vestfold i politiet (avdeling for seksuallovbrudd og vold mot barn) om kvalitetsutvikling og kvalitetssikring av det rettsmedisinske arbeidet. Politiet har gitt tilbakemelding om det er svært fornøyd med arbeidet overgrepsmottaket utfører. Overgrepsmottaket har også undervist etterforskerne i SEVO Vestfold.

Leder har undervist ved Politihøgskolen i Stavern . og hatt innlegg for frivillige organisasjoner. Medisinsk faglig ansvarlig har fått stilling som sakkyndig i Den rettsmedisinske kommisjon og han er også leder av Voldtekstutvalget som skal levere en NOU i mars 2024.

I 2023 startet Norges først videreutdanning/ master utdanning for sykepleiere i klinisk rettsmedisin på Høgskolen på Vestlandet. Leder av mottaker er emneansvarlig og høyskolelektor ved utdanningen. To sykepleiere ved mottaket begynte ved utdanningen høsten 2023.

Medisinsk faglig leder i overgrepsmottaket, Ole Henrik Augestad, er tatt opp som medlem av Den Rettsmedisinske Kommisjon. Han leder også Regjeringens «Voldtekstutvalg» som skal levere sin NOU den 5.mars 2024.

Overgrepsmottaket har hatt informasjon/ innlegg for jordmødre og helsesykepleiere og for sykepleierne fra legevaktene i Vestfold.

Samarbeid med andre hjelpeorganisasjoner og tjenester

Overgrepsmottaket samarbeider om pasienter med krisesenteret, familievernkontor, kommunenes psykiatritilbud, helsesykepleiere, fastleger, bistandsadvokater og politiet.

Økonomi

Innenfor budsjett. Se vedlagt regnskap.

Deltakelser i studien

Overgrepsmottaket i Vestfold deltar i et nasjonalt forskningsprosjekt som gjennomført av NTNU. Prosjektet har i hensikt å finne ut om hvordan man kan forebygge posttraumatisk stresslidelse (PTSD) ved bruk av tidlig intervensjon hos personer utsatt for seksuelle overgrep. Prosjektet «Tidlig psykologisk intervensjon etter voldtekt» vil vare i 1- 3 år. Kostander til dette dekkes av prosjektet ved midler fra Norsk forskningsråd.

Videre oppgaver og endringer fra 2024

Behov for økt legeressurs, økes til med 0,1 årsverk. Det er utfordringer med å rekruttere kvalifisert lege til en slik liten stilling og det er behov for mye intern opplæring.

Økt ressurs til Overgrepsmottaket vil jobbe videre med informasjonsarbeid for å gjøre overgrepsmottaket kjent for Vestfolds befolkning, slik at mottaket følger de nasjonale anbefalingen.

Våren 2024 arrangerer Overgrepsmottaket i samarbeid med Sandefjord og Tønsberg legevakt Emnekurs i klinisk rettsmedisin for allmennleger/ legevaktsleger med 15 tellende timer. Dette vil være et viktig kompetanseløft ved f.eks undersøkelser av mistenkte.

Sandefjord kommune ønsker å videreføre avtalen med Sykehuset i Vestfold om drift av tjenester til seksuelt overgrepsutsatte voksne.

Sandefjord 25.januar 2024

Linda Mølgaard Gustavsen

Leder

Ole Henrik Augestad

Medisinskfaglig ansvarlig

